

naša družba sv. Mohorja. Zato pa danes, ko se obračamo do milih Slovencev z običajno prošnjo in prijaznim povabilom: naj v prav obilnem številu vstopajo tudi letos v kolo Mohorjanov, za to povabilo ne najdemo primernejšega gesla od onega, katero služi že 50 let cesarju Frančišku Jožefu.

„Z združenimi močmi delujmo za družbe sv. Mohorja rast in čast!“ — kličemo danes ter želimo, da naš klic odmeva povsod, koder se čuje in govori slovenska beseda. V družbi sv. Mohorja združimo se Slovenci in delujmo na to, da ne bode vasi na Slovenskem, ne hiše, kamor bi ne romale njene knjige. Kolikor bolj se dobre knjige razširjajo med ljudstvom, tem več žlahtnega sadu obrode za posameznika kakor za ves narod! Po lepem branju se bralcem zbistruje um, razširja se pogled v marsikateri stvari, srce se navzema milih čutov, beseda materna se jim vedno bolje omiluj in versko kakor narodno življenje se zbuja in dviga. In tako prav vsestranski delujejo Mohorjeve bukve. Po-dajajo tečno dušno hrano s tem, da tolmačijo in razširjajo verske resnice; za gospodarstvo in za druge reči podajajo premnogo koristnih naukov, za prosti čas pa ti ponujajo z lepimi povestmi, s pesmimi itd. mnogo vspodbude, pa prijetnega veselja in kratkočasje!

Prevažen je zato za nas Slovence čas, ko se nabirajo novi udje in se vabijo k zopetnemu pristopu stari Mohorjani. Do marljivih in požrtvovalnih poverjenikov naših, do vseh rodoljubov, duhovnih kakor posvetnih, do vseh, ki jim je mar reč slovenska obračamo se torej z iskreno in nujno prošnjo: ne odnehajte v vnemi in domoljubnem trudu za družbo našo! Nabirajte pridno udov, ohranite nam vse stare, pridobivajte novih, da bode družba zopet rastla in napredovala Slovincem v korist in tudi v čast pred vnanjim svetom. Ob vsaki ugodni priliki naj zastavijo prijatelji družbe svojo zgovorno besedo zanjo, naj vabijo in opominjajo, naj tudi žrtvujejo v ta namen, da nas nikakor ne bo manj, da ne nazadujemo, kakor lansko leto, marveč se število Mohorjanov še povzdigne nad onim predlanskega leta.

»Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
A delo in trud nam nebo blagoslovi!«

Politični pregled.

Položaj. — Vlada je še vedno v veliki stiski. Morda je njena stiska sedaj še večja, kakor je bila Badenijeva kdaj. Nakopala si je nasprotstvo nemških radikalcev, Slovani pa so tudi ž njo čedalje nezadovoljnejši. Gantsch je pač dosegel to, da je mej Slovani in nemško kat. ljudsko stranko napravil razpor in večino razdvojil, ali druge večine ni postavil na njeno mesto. Njegova usoda se v kratkem odloči. Že tekom prihodnjih dnij namerava za Češko in Moravsko izdati nove jezikovne naredbe, glede katerih se še ni porazumel niti s Čehi, niti z Nemci, konec tega meseca — menda že 22. — pa se snide državni zbor. Kakor sedaj kaže, ni dosti upanja, da bi bilo mogoče mirno zborovanje, četudi oficijozni časnik ravno nasprotno trde.

Deželni zbor štajerski — Predlog, naj se razveljavijo jezikovne naredbe, je vtemeljeval grof Kottulinsky, kateri se v svojem govoru svaril Nemce, naj odnehajo od opozicije, češ, sicer se utegnejo še kesati. Rekel je, da so Nemci zadosti dosegli, ko so strmoglavili Badenija in izposlovali, da premeni vlada za Češko in Moravsko izdane jezikovne naredbe, — proti predlogu so glasovali samo slovenski poslanci — toda grofu Kottulinskemu njegovih izvajanj kar ne morejo odpustiti. — Slovonski poslanci na čelu jim dr. Dečko so v zadnji seji štajerskega dež. zbora podali predlog o premembi štajerskega deželnozbornskega volilnega reda in zajedno nasvetovali pomnožitev mandatov kmetskih občin. Da bi ta predlog obveljal, tega seveda ni upati.

Koroški dež. zbor. — Nemški nacionalci so tudi v tem dež. zboru uprizarili manifestacijo proti jezikovnim naredbam. Proti dotičnemu predlogu so govorili vsi trije slovenski poslanci. Ko je Einspieler omenil vseslovenski shod, so Nemci zagnali velik hrup. Proti predlogu sta razen slovenskih poslancev glasovala tudi škof in nemški konservativec Huber.

Deželni zbor isterski. — Lahi niso premenili svoje taktike napram slovanski manjšini. Hrvatskega ali slovenskega jezika nečejo poznati. Ko je v otvoritveni seji vladni zastopnik pozdravil dež. zbor tudi v slovenskem jeziku, so Lahi sikali. Takisto se je zgodilo v naslednji seji, ko so nekateri poslanci hrvatski govorili. Hrvatski pisanih interpelacij ni dal dež. glavar prečitati v izvirniku, nego v prevodu. Proti premestitvi dež. zbora iz Poreča v Pulj so laški poslanci vložili oster protest, poln napadov in psovk na Slované. Spinčič je nujno predlagal, naj se odpravijo krivične šolske takse, dr. Trinajstić naj se čestita papežu na šestdesetletnici njegovega mašništva, a laška večina je nujnost obeh predlogov odklonila. — Ako je vlada mislila, da z nekaterimi prijaznimi besedami ukroti podivjano iredento, se je kruto varala. V istrskem dež. zboru se dogajajo nečuveni škandali. Namestnik Goëss je dež. zbor pozdravil samo v laškem jeziku, Lahi hočejo novič storiti sklep, da je laščina jedini razpravni jezik tega dež. zbora, in kadar se oglasi kak slovanski poslanec, razgrajajo laški ponalini na galerijah in laški posianci v dvorani tako, da Slovanom ni moč govoriti. Značilno je, da c. kr. korespondenčni urad vse to ali prikriva ali kar popolnoma utaji.

Revolta nemških vseučiliščnikov. — Vsled prepovedi praške policije, nositi čepice in trakove, so nemški akademiki sklicali minolo soboto v Litomeřice shod, na katerem so sklenili, da začno štrajk, ako vlada v gotovem roku svoje prepovedi ne prekliče. Ker se vlada ni udala, uprizarili so nemški vseučiliščniki v Pragi, na Dunaju in v Gradci prave revolte. Siloma so preprečili vsa predavanja in uprizarjali velike demonstracije. Krivi so teh nečuvenih revolt nemški profesorji, kateri sistematično zapeljavajo mladino. Vlada doslej proti revoltantom še ni prsta ganila; menda se boji teh nezrelih študentov ka-li? Prva dolžnost vlade bi bila, da rektorje in profesorje iz službe spodi, ali vlada se ne gane Nemcem je pač vse dovoljeno.

Nemška katoliška ljudska stranka in parlamentarna večina. Pritisku nemškonacionalnega gibanja se je sedaj udala doslej zvesta zaveznica slovanskih strank, namreč kat. ljudska stranka. Gorenjeavstrijski dež. zbor je namreč vzprejel resolucijo, s katero se je izrekel proti jezikovnim naredbam in proti narodni enakopravnosti. Slovanski listi — z maloštevilnimi izjemami — izvajajo iz tega, da nemška katoliška ljudska stranka ne more biti več član parlamentarne večine. Zlasti Čehi so proti temu, da bi Ebenhoch še dalje bil v tej večini, češ, da se je izneveril programu desnice.

Italija. — Razmere na Italijanskem so jako žalostne. Siromaštvo je toliko, da se je ljudstvo vsled lakote jelo puhtati, Izgredi, često roparskega značaja, so na dnevnem redu.

Vlada se je gibanja tako ustrašila, da je znatno pomnožila stalno vojsko.

Ogerska. — Minister na cesarskem dvoru, baron Jozsika, je radi bolehnosti stopil v pokoj. Njegovo ministerstvo vodi začasno ministerski predsednik baron Banffy.

Francija. — Odkar je nehal boulangizem ni Francija čakala tacihi viharjev, kakor sedaj vsled afere Dreyfuss. Te dni se začne pred pariškimi porotniki senzacionalna pravda proti Emilu Z. li, katera zamore postati usodnega pomena. Čedalje pogostejše se čuje beseda: vojaška diktatura — in morda bo to res jedina rešitev te silne krize.

Kitaj. — Minoli teden je vse kazalo, da pride do vojne mej Rusijo in Angleško in to radi Kitaja. Angleška je Kitajski usilila znatno posojilo, da dobi na ta način neposreden upliv na vso kitajsko administracijo in s tem na vso kitajsko unanjo in trgovinsko politiko in zajedno zahtevala, naj se pristan Taljenvan proglasi za prosto luko. Ako bi se to zgodilo, izgubil bi od Rusije zasedeni pristan Port-Artur ves pomen. Radi tega se je Rusija, katero sta podpirala Francija in Nemčija, z vso silo uprla angleški zahtevi in da ni Angleška odnehala, bi bila najbrž nastala vojna.

Obrtnija.

Zadružništvo.

(Konec.)

Nič boljše ni z vinmo in drugimi pijačami. Kakor žgoča lava so preplula naše kleti slaba italijanska vina. v katerih dostikrat morda najdeš drugo vse, samo trsnega soka ne! Težko pridelani in večkrat pičli domači pridelek pa čaka zastoj na kupca, dokler se ga ne ne usmili — dostikrat zopet tujec, ki se potem ponaša po svetu z — našim blagom! Prav tako je z moštom, živino, skorjami in drugimi pridelki. Doma med seboj si Slovenci žalibog ne upamo trgovati, temveč le s prav oddaljenim tujcem delamo zveze. Ali se je potem čuditi da gre denar iz dežele? Ali ni žalostno za nas, da nam narekuje ošabni tujec cene za naše blago, katero bi večkrat lahko mi doma prodajali? Ali je treba nam biti tako odvisnim od tujcev? Ali temu ni pomagati?

Na vsa ta vprašanja odgovorim na kratko. Lahko bi se zacelila ta žgeča rana našega gospodarskega življenja, samo nekaj nam je neizogibno potrebno zraven, namreč dobre podjetne volje, skrbi in — vsaj za časa — požrtvovalnosti! Osnovala naj bi se kje v priložnem kraju med nami domača trgovinska zadruga! Ta naj bi postala med nami 1. posredovalka v trgovini in 2. si bi polagoma nabrala zalogo, da bi bila središče naše kupčije. Seveda bi kot taka morala imeti na razpolago časniki, da se v njem lahko pozvedelo, posredovalo in se cene raznemu blagu naznanjale.

K takšni zadrugi želel bi povabiti vse Slovence. Vsak bi se naj zavezal, da ne kupi potrebnega blaga drugje, nego pri zadrugi, ali od njenih članov! Ona bi nam bila potem tako rekoč živi sejem, kjer se bi za naše potrebe vse našlo, pa tudi lahko ponujalo. Kmetje v dolinah naročali in pozvedovali bi potrebno lesno blago. ob

enem pa ponujali mesto denarja žitne pridelke Hribovski kmetje pa bi vračali z lesnimi pridelki potrebno zrnje, vino itd. Skratka, bila bi prava menjava, ki bi se vršila brez tretjega trgovca, kateri sedaj brez truda to delo vrši in se od slovenskih žuljev bogati. —

Da ta misel ni nova, pričajo mnoge zadruge po svetu, katerih namen ni družega, nego zblížati in seznaniti ljudi. Seveda morajo te v prvi vrsti poskrbeti, da jamčijo one za pristnost in vrednost blaga, v drugej pa za poštenost in zmožnost dostikrat neznanega sotrgovca ali kupovalca. To zblížanje in spoznanje samo nam bo prineslo veliko odjemalcev naših pridelkov, koliko pa se nam bo še zboljšalo stanje vsled menjalne kupčije? Ako se to uresniči, imamo upanje, da smo ušli iz krempljev ogerskih in italijanskih trgovcev, kateri žalibog sedaj molzejo naše kraje, da je žalostno.

Seveda bi takšno podjetje vsaj v začetku potrebovalo precej glavnice, ali tega morda tudi ne zahteva marsiktera stavba, ki jo vršijo naši denarni zavodi? Računimo, da je ta v čast narodu in korist domovini, ali primerjajmo k naši zadrugi: Najlepša čast za naše ljudstvo bode, ako se ono strese tujega kapitala in svobodno živi na krasnih tleh, kamor je je ljubi Bog postavil!

Kmetijstvo.

Vinogradarstvo na Kranjskem.

O pospeševanju vinogradarstva na Kranjskem je dež. odbor predložil dež. zboru naslednje poročilo:

Vpoštevaje veliko gospodarsko važnost vinogradarstva za našo deželo, podaje deželni odbor tudi letos visokemu deželnemu zboru posebno poročilo o delovanju za zboljšanje vinogradarstva in kako je izvrševal dotične sklepe visokega deželnega zbora sprejete v XI. seji dne 25. svečana 1897.

I. Razširjenje trtne uši po Kranjskem.

Trtna uš razširila se je tudi v minolem letu po nekaterih krajih. Na novo se je konstatirala v občinah Št. Rupert in Radeče (Krško okrajno glavarstvo), dalje v občini Smuka (Novomeško okrajno glavarstvo) in v občini Oberh pri Dragatušu (Črnomeljsko okrajno glavarstvo). Po tem takem je sedaj okuženih na celem Kranjskem 58 občin. Po obsegu je okuženih ali sumljivih 8374.92 ha; ker je na Kranjskem vsih vinogradov 10.836 ha, je torej okuženih 77.2%. Od teh je 3000 ha popolnoma uničenih. Najbolj je prizadet Črnomaljski okraj. kajti od 2189 ha je okuženih in večinoma nerodovitnih 2159 ha.

Odkar so pričele na ameriško trto cepljene naše domače trte roditi, poprijelo se je tudi manj zavedno ljudstvo z veliko vnemo saditve takih trt in ker jim gresta v tem dežela in vlada z veliko požrtvovalnostjo na roke, upati je, da bo tudi kranjski vinogradar kmalu rešen te kalamitete.